

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ПОЛЬСЬКЕ ТОВАРИСТВО НАУК

**КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

**CULTURAL STUDIES AND SOCIAL COMMUNICATIONS:
INNOVATION STRATEGIES OF DEVELOPMENT**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(20–21 листопада 2025 року)**

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
(November 20–21, 2025)

У 2 частинах

Частина 1

Харків, ХДАК, 2025

популяризації, що одночасно працює на кількох рівнях: локальному, національному й міжнародному та робить культурну спадщину доступною, інтерактивною та привабливою для різних аудиторій. Такий підхід дозволяє не лише захищати матеріальні об'єкти від руйнування й забуття, а й формувати активну онлайн-спільноту, що підтримує ідентичність та історію регіону і сприяє залученню нових зацікавлених осіб.

О. Романюк

ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОД ДЕРЖАВИ: ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ ТА ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР

О. Romanyuk

STATE INFORMATION CODE: STATE COAT OF ARMS AND STATE FLAG

Актуальність даної теми зумовлена необхідністю в умовах гібридної війни, яку Росія веде проти України, чинити опір агресору в інформаційній сфері. Головним наративом російської пропаганди є те, що Україна — це «штучна держава», створена, як було створено на початку ХХ ст. не то Генеральним штабом австро-угорської армії, не то фундатором радянської влади Володимиром Леніним. Проте кожна держава має свій інформаційний код, який унаочнюється в її гербі та прапорі, завдяки чому стає зрозумілим, коли і як ця держава виникла.

Приміром, державним гербом Республіки Польща є білий орел на червоному тлі, а її державним прапором — червоно-біле полотнище. За історичною легендою білого орла побачив родоначальник польського народу Лех (брат родоначальників інших слов'янських народів Чеха та Руса) і в тому місці, де це трапилося, він заснував свою столицю і назвав її Гнезно (*Gniezno*), тому що орел кружляв над своїм гніздом. Вважається, що польська держава виникла в 960 р., але після того як у 1025 р. Болеслав I Хоробрий одержав статус короля, білий (срібний) орел на червоному тлі офіційно увійшов до переліку європейських гербів як герб Польського королівства. Попри те, що під час історичного розвитку, внаслідок династичних змін та уній, герб держави змінювався, але срібний орел на червоному тлі залишався головним його елементом. Відповідно до кольорів гербу національним і державним прапором Польщі є полотнище, поділене на дві рівні горизонтальні половини: верхня — білого кольору, а нижня — червоного.

Державні прапори з'явилися пізніше, ніж державні герби. У Середньовіччі на монархічні штандарти просто нашивалися герби. Проте, оскільки такі було складно виготовляти, з ХVІІ ст. поступово стали відмовлятися від повного зображення на них гербів, а залишили тільки їх кольори. Причому відповідно до геральдичних правил зверху на полотнищі мав міститися колір фігури герба, а знизу — колір гербового щита, як то сталося з польським прапором. За трисмугових прапорів до полотнища додавалася ще одна кольорова смуга, яка символізувала якийсь елемент фігури герба, як то на прапорі Німеччини червоний колір символізує червоні пазури орла.

Національні кольори українського прапору — синій і жовтий — своїм корінням сягають до ХІІІ ст. У 1253 р. римський папа Інокентій ІV надав князю Данилу Галицькому, держава якого охоплювала переважну частину сучасної України, титул короля. Внаслідок цього його держава офіційно увійшла до складу Європейських королівств і в європейських хроніках стала іменуватися Руським королівством

(лат. *Regnum Rusiæ*). Оскільки політична культура Європи того часу вимагала, щоб усі держави мали свої герби, Данило обрав гербом своєї держави золотого лева на синьому тлі гербового щита.

Як національний прапор полотнище з двома рівновеликими горизонтальними смужками — жовтою та синьою — з'явився в 1848 р., коли під час «Весни народів» Головна Руська Рада у Львові затвердила жовто-синє поєднання кольорів як прапор українців і його було підняте над Львівською ратушою. Державним прапором жовто-синє полотнище стало в 1918 р., коли Українська Народна Республіка, що виникла на руїнах Російської імперії, офіційно затвердила його як свій символ. Спочатку на ньому жовта смуга містилася зверху, а синя — знизу, що відповідало правилам геральдики. Проте за гетьмана Скоропадського смуги були змінені місцями (синя смуга посіла верхнє місце, а жовта — нижнє), оскільки в прапор було вкладене символічне обґрунтування: синя стрічка стала символізувати безхмарне українське небо, а жовта — безкрайні українські ниви.

Одночасно з прапором був затверджений і державний герб. Його фігурою став тризуб — династичний знак князів Київської Русі, який карбувався на її монетах. Тризуб був жовтого кольору і розташовувався на синьому тлі геральдичного щита.

На жаль, національно-визвольні змагання українського народу 1917–1921 рр. закінчилися поразкою. Україна попала під окупацію радянської Росії. На її терені було створено маріонеткову квазідержаву — УРСР, символіка якої мала чисто ідеологічний характер і нічого з культурно-історичною спадщиною українського народу не мала. Загибель в 1991 р. Радянського Союзу спричинила відродження української державності. 28 січня 1992 р. Верховна Рада України затвердила синє-жовте полотнище як державний прапор України, а 19 лютого того ж року — жовтий тризуб на синьому тлі як її державний герб.

На відміну від України державна символіка Росії має інше походження. Хоча Росія вважає себе нащадком Київської Русі, насправді початок її державності поклав ярлик, наданий у 1328 р. ханом Золотої Орди Узбеком московському князю Івану Калиті, на велике княжіння на усіх підконтрольних Орді землях колишньої Київської Русі. Після того як через століття Московія позбавилася ординської залежності, стала переписуватися її історія, що знайшло відбиття на її символах. Спочатку символом Московії був вершник зі списом, що карбувалося на її монетах. Проте після того як князь Іван III у 1442 р. одружився з небогою останнього імператора Візантії Костянтина Палеолога, він привласнив собі титул царя, став доводити, що його родовід йде від римських імператорів та позичив з Візантії двоголового орла як символ Московського царства. За Петра I, коли Московія стала офіційно іменуватися Російською імперією, її гербом став двоголовий чорний орел, що розташовувався на золотому тлі щита. Оскільки Російська імперія постійно збільшувалася за рахунок захоплення чужих територій, то на грудях орла стали розміщуватися емблеми покорених земель, а на центральній частині щита — герб Московії — вершник на білому коні, який списом вражає дракона, що став трактуватися як святий Георгій.

Що стосується державного прапора Росії, то його кольори були позичені Петром I у Нідерландів, корабели яких будували російський флот. Проте кольорові смуги були змінені місцями тому що на нідерландському прапорі вони були червоно-біло-сині, а на російському — біло-синьо-червоні. Спочатку цей прапор

використався на російських суднах, а потім став прапором Російської імперії. Оскільки кольори прапору не відповідали кольорам гербу, цар Олександр II змінив державний прапор на чорно-жовто-білий. Проте в такому статусі він проіснував недовго (1858–1883), після чого був повернутий попередній — біло-синьо-червоний.

Після загибелі царату внаслідок лютневої революції 1917 р. прапор Росії не був змінений, але з гербу були прибрані усі монархічні регалії та емблеми земель. У народі такий герб прозвали «обскубаною куркою». За більшовицького перевороту ці державні символи були скасовані, але після розвалу СРСР їх було відновлено в Російській Федерації. Прапором РФ стало біло-синє-червоне полотнище, фігурою герба — двоголовий орел, хоча були змінені його колір і колір гербового щита. Орел став жовтим (золотим) і міститься на червоному щиті. На його груді розташований щит зі святим Георгієм. Хоча конституція проголошує РФ демократичною республікою, але на її гербі відновлено монархічні імперські символи: три корони (дві корони на головах орла та ще одна, більшого розміру, над ними; у своїх пазурах орел тримає скипетр та державу).

Таким чином, державна символіка несе в собі важливу інформацію про витоки та сутність держави. Порівняння державних гербів та прапорів України та Росії свідчить про наступне:

1. Україна є не «штучною», а повноцінною національною державою, витоки якої, як і її європейська належність, криються в Середньовіччі. Сучасна Україна є прямим нащадком Київської Русі та Руського королівства Данила Галицького.

2. Державність Росії жодного відношення до Київської Русі не має. Її витоки пов'язані з монголо-татарською навалою. Аналіз державного гербу та прапору Росії свідчать, що вони мають не національне, як-то в Україні, а зовнішнє походження, оскільки були позичені в інших держав. Сучасна Росія є історичним спадкоємцем Російської імперії, що яскраво втілюється в її внутрішній і зовнішній політиці.

В. Надольська

МУЗЕЙ ЯК ПРОСТІР СПІВРОБІТНИЦТВА

V. Nadolska

MUSEUM AS A SPACE OF COLLABORATION

В умовах розгортання глобалізаційних процесів, розбудови інформаційного суспільства перед музеями стоять складні завдання: пошуку нових форм експонування та інтерпретації музейних колекцій, комунікації з відвідувачами та місцевими громадами, впровадження інноваційних методик комп'ютерних технологій, інтерактивних практик, покликані розширити сферу впливу музею, підвищити розуміння його соціокультурної цінності та можливості формувати і задіювати інструменти співпраці.

Принципи співучасті музеїв із відвідувачами на початку XXI ст. були обґрунтовані відомою американською дослідницею і практиком Ніною Саймон (Nina Simon) у праці «Партисипативний музей (The Participatory Museum, 2010), у якій вона запропонувала трансформувати музей у простір активної співтворчості, діалогу й участі. На її думку, музей — це місце, створене «для всіх, від усіх і за допомогою всіх» (“of, by, and for all”), де відвідувачі є співтворцями музейних виставок, заходів, подій. Партисипація дозволяє музеям відійти від традиційної

Наукове видання

Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несе автор роботи

**Культурологія та соціальні комунікації:
інноваційні стратегії розвитку**

**Матеріали міжнародної наукової конференції
(20–21 листопада 2025 року)**

Cultural Studies and Social Communications:
Innovation Strategies of Development

Proceedings of the International Scientific Conference
(November 20–21, 2025)

У 2 частинах

Частина 1

Відповідальна за випуск:

Н. О. Рябуха

Редактори:

А. А. Троян

Г. С. Положій

Редактор англomовних текстів:

В. О. Афанасьєв

Комп'ютерна верстка:

І. Г. Колесник

Підписано до друку 19.11.2025. Формат 60х84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. 18,4. Обл.-вид. арк. 28,0.

Наклад 300 пр. Зам. №

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.

м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.

Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.